

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Brosiur'a baronului Helfert.

(Continuare si fine.)

Politic'a de partita a teutonismului (némtiu) cislaitanu si a maghiarismului transilaitanu o scarmina br. Helfert cum se cuvine. Partitele domnitórie, dice elu, se silesco pre intrecute intru acolo, cá se-si pérda si cea mai mica incredere la popórele de alte limbi si se o inlocuiesca cu ur'a crescunte.

Terorismulu teutoniloru faci'a cu natiunile slave, calumniile si invinuirile cele mai de diosu, ce le arunca asupra acestor'a, au adusu lucrulu asia de parte, dice autorulu, incatu slavii punu alternativ'a, care o esprimá implicate diurnalulu „Národ“ din Prag'a, candu dise: „Noi nu cugetamu a cere ajutoriulu cuiva, pana candu mai avemu sperantia, cá se ni se faca dreptu in Austri'a.“ Limbagiulu celu pórtá teutonii cislaitani, este inca mai cutediatu si trece chiaru si preste garanti'a cuviintiei politice, candu se culmineza in frasea: déca nu ne dati noue, germaniloru, ce pretindemu, atunci scimu noi in catrau avemu a ne indreptá. Helfert atinge aici una córda fórté delicata a némtiloru, dintre cari negresitu multi cauta la Prusi'a.

Niei polonii nu remanu crutiati de d. Helfert. Pecatele loru facia cu rutenii si-au manifestatu urmarile sale cele rele chiaru si cu ocaziunea desbaterii adresei in senatulu imperiale. Nu le sta bine poloniloru, cari ceru dreptate, a nu o concede acést'a sororei natiuni conlocuítorie rutene.

Maghiarismulu nedumeritu cislaitanu inca -si capetá una aspra, dar' buna lectiune. Nu scimu, incatu br. Helfert, este amicu alu maghiariloru séu nu; despre atat'a inse potemu ascurá pre domni maghiari, ca déca voru se lucre in interesulu loru, se iè bine aminte, ce dice autorulu, despre ultramaghiarismulu loru: „Noi admiramu flexibilitatea maghiarismului, modalitatea de a-si scóte folosu din cele mai diferite impregiurari, fontan'a nedesecavera a midiulóceloru si a vicienei sale, maestri'a in urmarirea, pacientia in ajungerea scopuriloru sale; inse ne tememu, ca tóte aceste i s'au datu dela natura numai spre stricatiunea sa!“ „Advocatismulu politicu“ alu rabulistiloru maghiari, cari, pre langa tóta modestia pretensiuniloru sale dela 1849 pana la inceputulu deceniului trecut, au sciutu se-si escamoteze domnirea suprematisatória de astadi, lu admira autorulu, inse nu póte totuodata a nu esclamá cu Virgiliu: Sic vos non vobis! „Cu catu mai multe victorii va reportá maghiarismulu in directiunea, care a luat'o, cu atatu mai multu -si prepara caderea sa in viitoriu; cu catu mai multu se va silí a centralisá, cu atatu mai multu -si va perde simpatihiele popóreloru din Ungari'a; cu catu maghiarii se voru silí mai multu a sugrumá orice miscare a natiuniloru nemaghiare, cu atatu mai periculosu se voru aduná materiile fermentatórie, cari numai una schinteia astépta spre a esplodá si a aprinde totu edificiu.“

„Totu lucrulu stá asia, ca adica maghiarismulu s'a intardiatu in politic'a sa cu una suta de ani; cu diece decenii inainte, candu se vindeau popóra si tieri intregi, maghiarismulu potea se faca minuni; astadi inse cu „sireti'a“ singura, fia catu de bine escugetata, nu mai merge nici intr'unu

chipu. Erá unu timpu, in care toti barbatii maghiari, romani, germani si slavi se simtiea cá „hungari“ si cá atari se intrepunea cu entusiasmu pentru patri'a comuna. Din simtiemintulu acest'a comunu pentru patria, care facea a se uitá tóte diferentiile nationale, a trasu maghiarismulu pana in dilele din urma in continuu poteri noua; in capulu revolutiunei din urma stá slovaculu Kossuth, in giurulu caruia stralucea numele polonului Pulszky, a serbiloru Damianic si Vukovic etc. Acum inse lucrulu stá cu totulu altmintrea si din anu in anu se in-schimba, totu mai multu, adica, cu catu maghiarismulu de partita tientesce a inghití in sene Hungarismulu celu egalu pentru tóte popórele. Nationalitatile nemaghiare s'au si dedatu a merge catu mai afundu in reminiscintiele sale istorice si a reclamá pre barbatii cei mari diversi, pre care istori'a tieri pana aici ii inregistrá cá „ungari“, pentru sine. Junimea inteligenta si silitória a romaniloru, serbiloru si slovaciloru se si desvólta si cresce nu in spiritulu ungarismului, ce contrariu maghiarismului si scopulu ei nu este, cá inainte de 1848, spre a inaintá, ce spre a paralisa cararile lui. Asia Kossuthii si Pulszkyii viitori nu voru mai scóte maghiariloru carbunii din focu, ci voru lucrá cu atatu mai energicu si mai cu focu pentru ginta loru propria, cu catu consciintia de sine nationala se va intari la ei mai multu prin apasarea nedrépta si tractarea nenaturale, ce li se face.“

Cu tóte, ca in cele de mai inainte br. Helfert din multe privintie are dreptu, totusi se pare, ca ignoréza asupririle si lupt'a specifica de sute de ani a romaniloru cu maghiarii; ignoréza, ca acést'a lupta incarnata s'a espresu chiaru si in legislatiunea tieri; déca -si va dá silintia va vedé fiacare din fontani istorice, cumca de sute de ani romanii s'au luptatu cá romani si nu cá unguri, totu pentru aceea, pentru ce se lupta si astadi si numai unu Uniade, Mathia Corvinulu, Paulu Chinezu s. a. se simtieau cá patrioti unguri, ér' ómenii adevérati ai poporului au remasu in totudéun'a romani! —

Oserbaramu aceste numai in treacatu si trecemu la espunerile brosiurei in cestiune. Ea constatéza mai departe nemultiunirea drépta a romaniloru, serbiloru etc. cu legea nationalitatiloru, pre care o numesce „image slaba si... de dreptu“; mai cu séma vorbesce despre ur'a si simtiulu de resbunare alu romaniloru transilvani pentru tractarea suferita, care sub regimulu austriacu fú cu totulu alt'a. Judece fiacare incatu brosiur'a are dreptu in punctulu acest'a. —

„Lasati, dice, se mérga numai 10 ani inca asia si veti prepará din tier'a Barsei pana in partile cele mai sudice ale Carpatiloru si pana la malulu stangu alu Savei unu terenu de invasiune moscovita, precum nu si l'a potutu cugetá Fadejew nici odata cu totu statulu seu maioru. Celu de antaiu soldatu rusescu, care va pune pitiorulu preste frontier'a Ungariei va fi primitu cá liberatoriu (!!!) . . . atunci va veni preste maghiarismu plag'a rusésca s. a. Sic vos nou vobis!“ . . .

Catu de trista ar' fi pentru noi toti, cá se se implinesca profeti'a acést'a simte, fiacare patriotu adevératu, ca: patrioti adevérati avemu din grati'a Domnului destui noi romanii si astadi, si déca acestia pretindu libertate si drepturi pentru popóra, pretindu totu odata si in florirea si fericirea patriei comune!

Pentru cá teutonismulu cislaitanu si maghiarismulu transilaitanu se incete de a fi exclusivu si suprematisatoriu, br. Helfert se silesce a i aratá abisulu celu infricosiatu, catra care inaintéza pana atunci, pana candu nu se va retrage in marginea dreptului competinte, pentruca fienti'a Austriei nu este nici curatu maghiara nici curatu germana, ci in parte maghiara, germana, slava si romana si chiamarea Austriei este numai austriaca.

Trecundu la cestiunea orientala, dice autorulu, ca acést'a trebuie se devina din una cestiune de viétia austriaca negativa una cestiune positiva, adica elu intielege acést'a asia: pana candu una politica asupritória pentru slavi si romani, pre acestia i ar' aruncá in bracie straine, una politica amicabile si folosítoria loru ii va legá si mai multu de Austri'a si totu odata Austri'a, mam'a de aici inainte drépta si buna pentru popórele sale, va trage la sine simpatihiele tuturoru popóreloru crestine de pre insul'a Balcanului cu atatu mai multu, cu catu natiunile aceste suntu strinsu rudite cu natiunile imperiului. In modulu acest'a schimbándose politic'a din intru si din afara a Austriei se voru poté erucisia in modulu celu mai eclatantu planurile panruse ale lui Fadejew. Asia Austri'a va deveni predomnitória in Oriente cu atatu mai multu, cu catu chiai'a strategica o posiede ea dupa dis'a lui Fadejew. —

Suntu idee cuceritórie, cele ce le desvólta br. Helfert facia cu tierile Dunarei de diosu, cu tóte, ca aceste se ar' face dupa dlui pre cale simpatihica; ci déca statulu austro-ungaru, precum doresce autorulu se va reconstruí pre una basa decentralisatória séu cu alte cuvinte pre cale federativa, Austri'a nu va avé lipsa a se mai mari, ca-ce ea va fi mare prin libertatea popóreloru sale, prin fondulu poterei spirituale si morale, ce l'ar poté desvólta atunci in mare mesura infratitele natiuni.

Inca cateva cuvinte despre modalitatea, cum crede d. Helfert, ca va fi mai bine a se stramutá politic'a din intru. Trebuie se luamu statulu nostru, dice elu, cá pre unulu poliglótu. Cá atare elu consta din diferite parti in respectu de dreptu de stat; acést'a trebuie recunoscutu, precum trebuie recunoscuta si necesitatea egalei indreptatiri a tuturoru nationalitatiloru si unitatea imperiului, de acea Helfert propune unu „statu unitariu decentralisatu“, a caruia politica interna se fia: „guvernare propria si egala indreptatire. Decentralisatiunea póte se multumésca pre tóte nationalitatile Austriei, pana candu aceste nu tindu la egemonia un'a asupra altor'a. Cu deosebire despre statulu maghiaru dice, cumca natiunile nemaghiare potu fi deplinu multumite „fara de a se sgudui intregitatea regatului ungurescu“.

Br. Helfert pune mare ponderositate si pre egal'a indreptatire a limbiloru cu deosebire in Ungari'a dicundu; cu tóte, ca pana la óre-si-care gradu, dupa parerea sa, trebuie se i se recunósca limbei maghiare óre-si-care superioritate in viétia publica a tieri*), adica in afacerile curatu oficiale, póte totusi in scóla si beserica, in oficiu si jude-

*) Limb'a a fostu totu bunu comunu in Ungari'a: Deci ori dreptu perfectu egale pentru toti, or' limba neutra pentru toti, cum a mai fostu aprópe 1000 ani, altfelu multumire si pace nu va fi, ca orce suprematia limbistica amenintia viétia nationale a celorlalte natiuni. —

catoria si in comereiu se se recunósca egal'a in dreptatire a limbelor, incatu adica partitele private, cari vorbescu un'a din aceste limbe, se se póta liberu folosí de ea. (Aici nu lu intielegemu, ca-ce dór' nu voru maghiarisá si aerulu.)

In punctulu acest'a unu pasagiu caracteristicu in brosiura suna: „Singur'a diferintia intre astadi si 1848 este, ca atunci maghiarii impuneau cu puterea limb'a lor in tóte ramurele vietiei publice, pana candu acuma arunca retieu'a unei teorii periculóse, cá sub domniea organelor petrunse de spiritulu esclusivu maghiaru se-si ajunga — prin incungiuru — totu acelasi scopu. Lucrulu inse sta astfelu, incatu „consciintia de sene“ crescenta a popórelor nemaghiare este unu faptu atatu de insemnatu, incatu déca acestor'a si limbei lor nu li se va face dreptu, pacea din intru a statului se póte periclitá.“

Generalulu Fadejew pretinse dela Rusi'a una ajutorare spirituale morale si materiale a slavilor turci-austriaci mai cu séma in cea ce se atinge de institutetele de cultura. Nu mai pucinu pretinde Helfert dela Austri'a pentru romani si slavi, plecandu din punctu de vedere, ca misiunea Austriei nu este de a duce limb'a si cultur'a germana in Oriente, ce de a duce „scienti'a si civilizatiunea européna“ in resaritu. Elu provóca serios'a cultivare a limbei romane si slave in Oriente prin ajutorulu celu mai posibilu alu regimului, fiindu de credintia, ca numai atunci Austri'a -si va impleni scopulu civilizatoriu, déca ea prin mediulu limbelor proprie ale popórelor sale, va contribui la redicarea si inaltirea acestora.

„Se facemu dar' cea, ce ar' face Rusi'a, candu ar' fi in loculu nostru s. ad. se redicamu in Cernautiu, unde este numai una facultate teologica, una universitate romana; se redicamu in Prag'a si Vien'a catedre pentru idiomele romane si sudu-slavice; se atragemu poteri inteligente din patri'a cis- séu transbalcana, déca acolo nu-si afla aplicare, la institutetele nóstre descientia; se alegemu din suscrescintia romana si sudu-slavica ómenii apti, cari se póta lucra cu succesu la consulatetele nóstre pentru interesele austriace, se reanimeze simpatihie, — cari inca nu suntu cu totul sterse in Oriente pentru Austri'a, — se imbine comereiu intre stadiulu nostru inaintatoriu si intre acelu alu lor, care are lipsa de progresu. —“

Ideele ce le espune br. Helfert in brosiur'a sa nu suntu numai ale sale proprie, ci suntu ale tuturor acelor'a, cari pretindu libertatea si drepturile pentru popórele, cari pretindu pentru imperiulu nostru federatiunea, intre cari voimu se amintimu numai pe Dr. Fischhof; form'a cum se pretinde, de si este diversa in catuva, nu face nimicu, numai fiintia se fia. — Domnilor dela putere! datine libertatea si drepturile nóstre, atunci si noi ve vomu da totu concursulu nostru!!! —

Chiamare la sinodu.

Nr. cons. 18 ex 1870.

Preacinstitoru Parinti Protopopi si Administratori protopopesci, Cinstitei Preotimi si intregulu nostru poporu credintiosu din archidiecea Ardélului de relegea ortodoxa resariténa, pace si daru dela Dumnedieu Tatalu, si dela Domnulu nostru Isusu Christosu!

Dupa ce, precum vi este cunoscutu vóta tuturor, congresulu nostru nationalu romanu besericescu a elaboratu, si a asediatu in anulu 1868 unu statutu organicu pentru trebile nóstre besericesci, scolari si fundatiunali, si dupa ce acestu statutu s'au asternutu Maiestatei Sale apostolico-regesci spre preainalta aprobare, preainaltu Carele l'au si aprobatu in 28 Maiu 1869, si dupa ce vi s'au publicatu acelu santionatu statutu, si vi s'au impartitu, cá in intielesulu aceluasi se ve organizati in parochie si in protopresbiteratele vóstre, — urméza, cá se se organizeze acum si archidiecea nóstra in tóte afacerile sale asia, precum acésta o prescrie statulu susamintitu, spre care sfarsitu trebuie se se tiena in archidiecea nóstra sinodu archidieceanu cu representantii clerului si poporulu nostru credintiosu. Astfelu de sinodu archidieceanu are se

se tiena in totu anulu la Duminec'a Tomei, si in casuri urgenti se póte conchiama extraordinariu, si are se consté din archiepiscopulu cá presiedinte, si din 60 membrii, dintre cari 20 suntu preoti, si 40 mireni.

De sinodulu acest'a archidieceanu se tienu urmátorele obiecte: 1. Ingrigirea pentru sustinerea libertatii relegionarie si a autonomiei beserice in tre marginile legiloru civili, precum si ingrigirea pentru sustinerea in curatienea a invetiaturilor besericesci, a relegiositatei si a moralului. — 2. Ingrigirea si controlarea averei miscatórie si nemiscatórie, a realitatiloru si fonduriloru, care tóte chipziescu proprietatea archidiecesei nóstre transilvane. — 3. Aducerea otaririi in privintia acestoru realitati si fonduri, potrivit scopului, pentru care s'au infiintiatu. — 4. Alegerea membriloru consistoriulu archidieceanu. — 5. Consultarea si aducerea mesuriloru trebuintiose pentru redicarea culturai poporulu archidieceanu prin scóle populari, capitali, gimnasii, reali, reologice si pedagogice. — 6. Consultarea si aducerea mesuriloru trebuintiose pentru disciplinarea preotimei si a poporulu archidieceanu. — 7. Ingrigirea pentru adarea midiolócelor spre inaintarea culturai, crescerii tinerimeii scolarie, si pentru delaturarea pedecelor in privintia acést'a. — 8. Ajutorarea besericeiloru si scóloror serace. — 9. Ingrigirea pentru cultivarea si pregatirea barbatiloru harnicii spre servitiuri besericesci si scolari prin stipendii. — 10. Escrierea de colecte pentru scopuri besericesci, scolari, fundationali si filantropice. — 11. Consultarea asupra gretatiloru, ce s'ar aratá in efectuarea unoru institutiuni besericesci. — 12. Stabilirea bugetulu anualu, ecsaminarea ratiocinielor senatului epitropescu, si in fine defigarea salarielor din fondurile archidieceane. — 13. Onorarea cu bani a vreunui opu scientificu privitoriu la orice ramu de sciintie besericesci si scolari. — 14. Facerea dispusetiuniloru necesarie pentru arondarea cercuriloru electorali, si efectuarea actului de alegere pentru sinodulu archidieceanu.

Membru sinodulu archidieceanu se alegu pe trei ani, si se potu érai realege — conchiama sinodulu archidieceanu se face prin archiepiscopulu, é' in casu de veduvia alu scaunulu archiepiscopescu, prin consistoriulu archidieceanu.

Membru sinodulu archidieceanu se alegu in urmatoriulu modu:

a) Archidiecea se imparte in 20 cercuri electorali proportiunate.

b) In fiecare cercu preotii -si alegu unu deputatu din sinulu lor, é' mireni adunanduse in sinódele lor parochiali alegu cate doi deputati.

c) Consistoriulu archidieceanu denumesce pentru fiecare cercu electorali unu comisariu din cleru pentru alegerea deputatulu dintre preoti, si unu comisariu din poporu pentru alegerea si respective pentru scrutiniulu alegeriloru de deputati mireni, pe cari singuraticele sinóde parochiale iau alesu.

d) In diu'a perfapta preotii se aduna la loculu desemnatu, si sub presiedintia comisariulu consistorialu, carele tiene o cuventare potrivit actulu de alegere, — alegundu -si preotimea din sinulu seu doi preoti de incredere si unu notariu, — decatu numai purcedu la alegere, care se efectuiesce séu prin votisare publica, séu la cererea unei tertialitati a alegatoriloru prin votare secreta. Acel'a, carele au intrunitu pluralitatea voturiloru, se prochiama de deputatu, se provede cu credentialulu subscrisu prin comisariu, barbatii de incredere si notariu, si se admanue deputatulu alesu; é' despre insusi actulu alegerei luanduse protocolu si subscriinduse prin susu amintitii, se asterne consistoriulu archidieceanu.

e) Incatu pentru alegerea deputatiloru mireni, comunele besericesci se coaduna in sinódele lor parochiali, si se constituiescu astfelu, ca alegatorii -si alegu din sinulu lor pe presiedintele, pe doi barbatii de incredere, si unu notariu; apoi purcedu la alegere astfelu, ca fiecare alegariu votéza pentru doi deputati deodata. Votarea este publica, éra la cererea a 20 alegatori póte fi si secreta prin siedule. —

Acclamatiunea nu se iérta.

f) Despre actulu alegerei se iè protocolu, in care se scriu tóte voturile, éra in casu de votare secreta i se alatura protocolulu si siedulele, ce contienu voturile.

g) Astfelu sfarsinduse votarea in presentia alegatoriloru, se incheia aceea, si constatanduse si publicanduse rezultatulu alegerei, se subscie prin presiedintele, prin cei doi barbatii de incredere si prin notariulu, si se sigiléza cu sigilulu parochialu si alu presiedintelui, séu alu vreunui barbatu de incredere, cá la timpul seu tramisii singuraticelor

sinóde parochiali se lu duca la comisariulu consistorialu.

h) In timpul defiptu toti tramisii barbatii de incredere ai sinódelor parochiali dintr'unu cercu alegatoriu se coaduna la loculu desemnatu spre acestu scopu, aducundu cu sine protocódele electorali sigilate in modulu prescriesu sub lit. g.

Aici sub presiedintia comisariulu consistorialu toti barbatii de incredere ai sinódelor parochiali forméza colegiulu de scrutiniu, alegundu -si unu notariu pentru ducerea protocolulu.

In presentia tuturor se defacu prin comisariulu consistorialu protocódele sinódelor parochiali, si se cetescu cu voce inalta, numeranduse voturile, si inscriinduse in protocolu.

Acei doi barbatii, cari au capatatu mai multe voturi, numai decatu se prochiama de deputati ai sinodulu archidieceanu. In casulu, candu doi insi au intrunitu asemene voturi, intre densii decide sórtea ecescutata numai decatu in facia loculu.

Atatu protocolulu colegiulu de scrutinare, catu si credentialele se subscie prin comisariulu consistorialu, si prin ceialti membrii.

Protocolulu astfelu subscrisu se asterne consistoriulu archidieceanu prin comisariulu consistorialu, é' credentialele se admanuaza alesiloru deputati pentru sinodu.

i) Alegatorii suntu in sinódele parochiali toti parochienii maioreni, de sine statatori, nepetati, si cari implinescu datorintiele lor parochiale.

k) Formarea cercuriloru electorali in proportiune catu se póte mai drépta are a se face prin consistoriulu archidieceanu, pana candu din partea sinodulu archidieceanu nu se va face o norma in privintia acést'a.

l) Alegerile deputatiloru se efectuiescu in restimpu de siése septemani inainte de Duminec'a Tomei, si au se fia ordinate si publicate astfelu, incatu pentru mireni intre alegerile parochiale si intre scrutinare, si érai intre acést'a si deschiderea sinodulu archidieceanu se intravina unu restimpu celu pucinu de optu dile. §§. 87—91.

Iubitiloru! pana aici v'amu espusu datorintiele mele, si ale vóstre, dupa care avemu se pregatimu cele de lipsa pentru escrierea sinodulu nostru archidieceanu si pentru drepturile vóstre, dupa care sunteti datori se alegeti pe deputatii vostri la acela sinodu.

Deci ve poftescu pe voi toti, cá:

I. In parochie vóstre se tiene sinóde parochiali, se ve alegeti din sinulu vostru unu presiedinte, doi barbatii de incredere si unu notariu, si se alegeti doi deputati, si in tóte se urmati, cum v'amu aratatu mai susu in intielesulu statutulu organicu.

II. Cá preotii se se adune spre alegerea deputatiloru lor in 12 Martiu a. c. in locurile desemnate spre acestu sfarsitu.

III. Cá comisarii consistoriali in locurile designate se se afe in dumineca a cincelea, care este 29 Martiu a. c. spre primirea protocódelor de alegere dela singuratecele sinóde parochiali prin tramisii lor, si spre a sfarsi scrutiniulu lor, si c. a.

IV. Cá tramisii singuraticelor sinóde parochiali negresitu se se afe la comisariulu consistoriale pre 29 Martiu a. c. in órele de diminetia, si se i presenteze protocódele sinódelor lor parochiale.

Eu tóte acestea amu facutu cu privire la ocupatiunile vóstre de campu si de primavéra, cá adica se seversiti voi drepturile vóstre cele frumóse, ce ve da sant'a maica nóstra metropolia, si totusi se nu aveti nici o paguba in lucrurile vóstre economice, si in septemana Patimiloru Domnului si Mantuitoariulu nostru Isusu Christosu, si la serbatórele santelor Pasci se nu aveti a ve ocupá cu alta, decatu cu evlavia si cu rugatiuni. (Va urmá.)

CONSEMNATIUNEA STUDENTILORU,

cari au concursu la stipendiale Ramontiane-Bobiane si Clainiane publicate din ordinatiunile consistoriulu metrop. ddt. 21 Augustu 1869 Nr. 1852, 1853, 1854.

(Capetu.)

22. Iuliu Hocmanu gr. c., fiulu lui Ioane Hocmanu din Campeni incl. com. Albei inf., la r. academia juridica din Sibiu a frecuatatu curs. an. II, progresu din studia prim. clase, moralitatea legiloru acad. deplinu coresp.

23. Emiliu Vaida, de 10 ani, filiulu pens. adjunctu de prot. la guvernulu r. Mih. Vaida din l. r. c. Clusiu, la gimnasiulu r. c. din Clusiu a

frecventatu cursulu an. II, progresu I-a clase, moralitatea laudata.

24. Petru Dehelénu, de 22 ani, gr. or., orfanu remasu de preutul Petru Dehelénu din St. Andrasiu din com. Albei inf., la gimnasiulu r. ung. de statu a frecventatu a VIII clase, a maturisatu cu calculi eximii, moralitatea legale.

25. August. Siamciali, de 21 ani, gr. c., fiulu parochului Nic. Siamciali din Cudsiru com. Hunedórei, la c. r. universitate din Vien'a a frecventatu cursulu an. I alu facultatei teologice. —

26. Vasile Podoba, de 17 ani, gr. c., fiulu parochului gr. c. Ioane Podoba din Top'a desiarta com. Clusiu, la gimnasiulu r. c. din Clusiu a frecventatu IV clase, emin. distinsu, moralitatea eemplaria.

27. Nicolau Popu, gr. c., fiulu agronomului Iacobu Popu din Bucerdea Vinósa com. Albei inf. la r. academia juridica din Sibiu a frecventatu cursulu an. III cu fórte mare diligintia, progresu I-a cu emin., moralitatea legiloru acad. deplinu coresp.

28. Nicolae Tronea, gr. c., fiulu agronomului Nic. Tronea din Ludosiu sc. Mercuri. dto., progresu una emin. trei clase prim., moralitatea legiloru acad. deplinu coresp.

29. Ioane Dem. Balasiu de Lis'a, de 19 ani, gr. c., fiulu asorelui la tribunalulu com. Hunedórei Ioane Balasiu din Hatiegu, la reg. academia juridica din Sibiu a frecventatu cursulu an. I cu fórte mare diligintia, progresu din tóte studia emin., moralitatea legiloru acad. deplinu coresp.

30. Emiliu Popu, de 14 ani, gr. c., fiulu parochului gr. c. Vasile Popu din Nasalu, la gimnasiulu r. cat. din Gherl'a a frecventatu a IV cl., progresu prim. cl. cu distingere, moralitatea eemplaria.

31. Alecsandru Popsioru, de 20 ani, gr. c., orfanu din Ormenisiu com. Clusiu, la gimnasiulu gr. c. din Blasiu a frecventatu VI cl., progresu emin., loc. 3 intre 34 scol., purtarea morale f. buna.

32. Alecsandru Popu Siandru, gr. c., fiulu agrom. Ioane Popu Siandru din Vitea infer. din distr. Fagarasiu, la gimnasiulu gr. c. din Blasiu a frecventatu a VII clase, progresu emin. loc. 3, purtarea morale buna.

33. Alecsandru Ciurilénu, 14 ani, gr. c., fiulu parochului Vas. Ciurilénu din Ciuril'a incl. com. Turd'a, la gimnasiulu r. c. din Clusiu a frecventatu a III cl., progresu eminentu distinsu, moralitatea laudata.

34. Franciscu Hoszu, de 22 ani, gr. c., orfanu din Zamu com. Hunedórei, la reg. universitate din Pest'a a frecventatu cursulu an. I alu facultatei juridice cu distingere. —

35. Gavrilu Tataru, 23 ani, gr. c., fiulu agr. Teodoru Tataru din Dumbrou scaun. Ariesiului, la gimnasiulu gr. c. din Blasiu a frec. a V clase, progresu emin., loc. 5 intre 45, purtarea morale buna.

36. Iustinu Kolbaszi, gr. c., filiu provisorului semin. Teod. Kolbaszi din Cutu com. Albei inf., la gimnasiulu ev. lut. din Sebesiu a frecventatu I clase gimn., progr. cl. I loc. 5 intre 38 moralitatea legiloru scol. deplinu coresp.

37. Luca Stanu, de 17 ani, gr. c., fiulu agr. Luca Stanu din Chesleru incl. com. Cetatei de Balta, la gimnasiulu gr. c. din Blasiu a frecventatu a IV cl., progresu emin., loc. 7 purtarea mor. buna.

38. Augustinu Marcusiu, de 17 ani, gr. c., fiulu asesor. Florianu Marcusiu din Simleulu Silvaniei, la gimnasiulu gr. c. din Beiusiu a frecventatu VII cl., progresu clase prima.

39. Ilie Danile, de 22 ani, gr. c., fiulu agr. Toma Danile din Siur'a mica sc. Sibiiului, lin gimnasiulu reg. ung. de statu din Sibiu a frecventatu a VIII clase, a maturisatu cu calculi multum., moralitatea laudata.

40. Iuliu Vladutiu stipendistu, gr. c., fiulu par. Nic. Vladutiu din Bogat'a incl. com. Turd'a, la academi'a de drepturi din Clusiu a frecventatu cursulu an. II cu diligintia, progresu I-a clase din tóte studiale, moralitatea legiloru acad. deplinu coresp.

41. Valeriu Ardelénu, de 17 ani, gr. c., fiulu pens. canc. jud. Basiliu Ardelénu din St. Martinu com. Cetatei de Balta, la gimnasiulu reg. ung. de statu din Sibiu a frecventatu clasea VI, progresu prim., loc. 6 intre 17, moralitatea laudata.

UNGARIA. In siedinti'a din 22 Ian. Toth-Paulini interpeléza pe ministrulu de cultu in caus'a dreptului de petitiune, dicundu ca: Preotulu (slavu) Hurbanu fù din partea juratiloru si a judecatoriei de presa condamnatu la o pedépsa mai lunga de prinsória; famili'a cea numerósa a aceluia devení in urm'a acestei condamnari intr'o stare depremi-

tória; colegii protestanti ai acelu preotu pregatira o petitiune spre a o susterne regelui, pentru de a efectui amnestiarea lui Hurbanu; min. de culte a indreptatu catra superindentulu protestanticu o ordinatiune, prin care a urgitatu impedecarea unei astfelu de agitatiuni, asia intréba pe min., care lege opresce dreptulu de petitiunare si adresare catra regele? si in puterea carei legi contrasemnarea unei petitiuni pentru amnestia se considera cá agitatiune si care sunt motivele speciali la o astfelu de procedere? — Irányi intréba pe ministeriu, déca se mai afla in Ungari'a denumiri séu posturi legate de nascere si déca min. a contrasemnatu vreo denumire de acestea?

Desbaterea bugetului de finantia urmà mai incolo si se primí pentru acestu min. 43,519.668 fl. S'a ficsatu contributiunea directa cu 54,260.000; de consumu 13,600.000; tacsele 10,873.000; accisele 38,259.000.

In siedinti'a din 24 Ian. se continua desbaterile bugetului. Irányi intréba, ca unde se afla veniturile dela episcopiele vacante? pentruca in puterea unei legi vechia acelea trebuie se incurga in erariu (?). Se dede respunsu, ca min. culteloru trebuie se scia de acele venite, ca elu administréza fondulu culteloru, ér' Ludwig face propunere, cá administrarea respectiveloru venite se se dè min. de finantia. Aici se incinge disputa si in fine se amana deciderea pana va respunde min. de culte, apoi se votéza venitul min. de finantia in sum'a de 140,685.000.

In siedinti'a din 25 Ian. se desbate extraordinariulu speseloru. min. de finantia, intre cari se afla unu milionu si pentru calea ferata din Transilvani'a cu Alföld-Fiume, Hatvan-Miskolcz etc. cá garantia de interese. Se incuviintiaza cumperarea dominiului Kis-Bér; si extraordinariulu min. fin. se primesce in 5,932.250. Dupa acésta se desbatu spelele pentru comunicatiune si Simonyi érasí impróspeta invinuirile despre starea cea rea a drumurilor. Min. c. Mikó combate pe Simonyi. Hollán secretariulu stat. se incérca a apará min., inse nu i succede, finduca i se imputà ministrului si cu deosebire lui Hollán multe transgresiuni si Zsedényi pretinde alegerea unei comisiuni de 5 membri, care se cerceteze actele min. de comunicatiune, apoi se votéza bugetulu min. de comunicatiune. —

Vien'a. Noii ministri, cari prin scrisori de mana preanalta din 1 Febr. fura denumiti, se infaciosiara in 3 Febr. in cas'a deputatiloru si presied. desfasurà

Credeulu politicu alu noului ministeriu,

care se cuprinde in procedere neclintita si cu energia pe basea constitutiunei, tienendu, ca centralismulu(?) si federalismulu nu incapu cu constitutiunea; apoi, incatu dorintiele nationali nu sunt daua-tiose intereseloru si puterei imperiului, ele pe cale constitutionalu asternute se voru pertracta si interesele desvoltarei loru se voru favorí. Libertatea conscientiei, relatiunea corecta intre beserica si statu se voru restatori, si lacunele constitutiunei in punctulu acesta se voru impliní cu energia. Cá se nu facemu vorba multa pentru unu cercu vitiosu, credeulu politicu alu acestui ministeriu este totu politic'a de mai inainte dualistica-suprematica. In fine Hasner apromite in numele ministeriului, ca fiindu min. esitu din parlamentu, -si va tiené de oblegaminte santa a remané in simtieminte si in fapte credintiosu maioritatii senatului. —

Diurnalele chiaru si cele din Vien'a vorbescu cu tóta neincrederea si detragerea despre personalulu ministeriului asia numitu orasianescu si nu i apromitu mai indelunga vétia, decatu devr'o 2—3 luni. Boemi'a, Galiti'a, Tirolulu, Dalmati'a si cestiunea reformei legi electorale sunt nisce probleme, care astépta umeri gigantici, cá se le póta baiulá cu succesu. Dep. Mende avendu audientia la imperatulu, Inaltimea Sa ii dise, cumca doresce impacuirea partiteloru celor ce se afla afara de constitutiune, si tocma acésta e bucatu'a cea mai amara, ce nu se potrivece cu gutulegiulu ministeriului dualisticu. —

CESTIUNEA JIDOVILORU

in adunarea deputatiloru Romaniei.

Siedinti'a din 17 Decembre 1869.

(Capetu.)

Au cerutu d. Codrescu si Voinovu cá sespuna si dsa, care e opiniunea guvernului. Éta-o. Dsa

aici cetesce urmatoriulu pasagiu din brosiur'a ministeriului de interne. „Espunere despre situatiunea Principatului Romani'a“:

„Ar' fi o nenorocire pentru noi cá guvernmentulu imperiale se aiba ide'a, ca in Romani'a este, séu ar' poté fi vreodata persecutiune relogiósá.

„Toleranti'a relogiósá este o virtute stravechia pre tiermurele Dunarei de diosu. De secolu ospitalitatea data strainului este scrisa pre drepturile nóstre, si, cá o virtute stramosiésca, ea este practicata si de noi atatu in palatulu bogatului catu si in bordeiulu seracului.

„Istori'a este martura, ca in vremea candu in Ispani'a ómenii se ardeau pentru opiniuni relogiósé, in vremea candu jidovii, cá jidovi, se isgoneau din Germani'a, Romani'a le acordá o larga ospitalitate, careia dens'a astadi i devine victima! Nu dar' o asemenea tíera póte fi teatrulu unei persecutiuni relogiósé, póte fi calificata de barbara si data prada reprobatiunii lumei civilisate.

„De unu timpu incóce ni se arunca sistematicu aceste calificari — Domni'a-vóstra, in calitate de ministru de esterne, cunosceți mai bine decatu mine causele secrete ale acestei redicari subite de pavidie in contra nóstra.

„Eu, cá ministru de interne, nu potu dice de catu, ca opiniunea publica din strainatate este indusa in erore, si ca cestiunea nu este bine cunoscuta.

„In adeveru, in Romani'a, cestiunea jidoviloru nu este o cestiune relogiósá: ea este cu totulu de alta natura. — Ea este o cestiune nationale si totu-deodata, o cestiune economica.

„In Romani'a jidovii nu constituescu numai o comunitate relogiósá deosebita; ci constituescu in tóta puterea cuventului o nationalitate, straina de romani prin origine, prin limba, prin portu, prin moravuri si chiaru prin simtieminte.

„In Romani'a israelitii nu suntu ceea ce suntu in tierel civilisate, adica: Francesi in Franci'a, anglesi in Angli'a, italieni in Itali'a, germani in Germani'a, deosebinduse de ceialalti locuitori ai acelor tieru numai prin relogiune, éra in tóte celelalte fiindu asimilati cu deserversire cu celelalte clase ale populatiunei, si acést'a cu multu inainte de a fi dobanditu acele drepturi, pre cari ei le reclama in Romani'a, inainte de a fi devenitu de faptu romani.

„Si guvernulu, si natiune, avemu totu dreptulu si detori'a de a ne ingrigí de progresulu acestei natiuni straine, ce stà in midiulocu nostru, si care necontentitu sporesce prin emigrarea jidoviloru din Galiti'a si Podoli'a, invecinate provincie ale vechiei Polonie.

„Nu este, prin urmare, la midiulocu persecutiune relogiósá; ca-ci, de ar' fi asia, israelitii ar' intempiná interdictiunea séu restrictiunea si eesercitiulu cultulu loru, ceea ce nu este. Sinagogele loru nu s'ar redicá libere alaturea cu besericele crestine. Invetiamentulu loru relogiosu, publicarea cartiloru loru de cultu, asemenea nu ar' fi in-voite.“

Si mai susu:

Despre plangerea israelitiloru din Moldov'a catra autoritati si asociatiuni straini, eu -mi amu rostitu mai susu opin'unea. Despre intervenirea aliantiei israelite catra guvernulu francesu, nu amu a dice nimicu, acést'a fiindu afara din cerculu nostru de actiune. Sum inse detoriu a-mi face tóte reservele mele in privinti'a teoriei, ca neinvoirea jidoviloru de a fi carciumari si accisari in satele nóstre ar' fi o violatiune a conventiunei dela Parisu, si ca acést'a ar' dá unu dreptu poteriloru garante de a intervení.

„Escelenti'a Sa marchisulu de la Valette este prea luminatu spre a scé, ca „autonomi'a Romaniei nu datéza de eri.“ Principatele Moldov'a si Valachi'a de secolu si-au, si „au sciutu a-si pastrá“, libertatea de administratiune si de legislatiune, asigurate fiindu aceste prin vechiele nóstre tractate, inchiariate cu cei mai illustri si mai potenti sultani ai imperiului otomanu etc.“

Asia dar' inca odata, nu e cestiune relogiósá, ci interna, economica; lasati-ne. Precum romanii au sciutu se-si conserve nationalitatea, si cum au sciutu si sciu a fi ospitali, se voru gasí intre ei ómeni, cari se resolve cestiunea, tienendu comptu si de ospitalitate si de nationalitatea loru.“

Se citece propunerea de a se trece la ordinea dilei, fiindu satisfacuta camer'a cu declararea ministeriului, ca va aplicá legile tieriei.

Mai vorbesce Cesaru Boliacu cerundu alegerea unei comisiuni, care elaborandu unu proiectu de lege asupra evreiloru, se se presente camerei catu mai curundu.

Primulu ministru imputa celoru 33 dep., cari

